

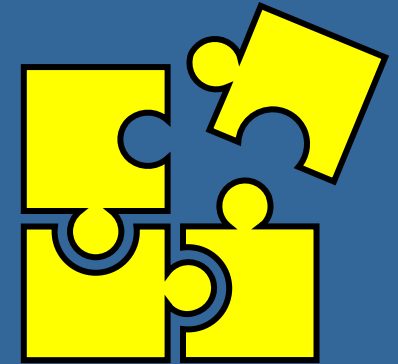
**NAJVÝZNAMNEJŠIE PREKÁŽKY
RIEŠENIA PROBLEMATIKY
ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽÍ NA
SLOVENSKU**

RNDr. Vlasta Jánová, PhD.

NAJVÝZNAMNEJŠIE PREKÁŽKY

- najnovšie zmeny právnych predpisov týkajúcich sa environmentálnych zát'aží
- problémy so vstupmi na pozemky
- limitovaná oprávnenosť lokalít
- štátna pomoc, verejné obstarávanie
- zrušenie viacerých významných projektov
- stagnácia prípravy projektov pre nové programové obdobie
- nedostatočné personálne kapacity pre prípravu a implementáciu projektov

ZMENY PRÁVNÝCH PREDPISOV

- Novela zákona č. 409/2011 Z.z. o niektorých opatreniach na úseku environmentálnej záťaže...doplnila do zákona nové ustanovenia, ktoré sa týkajú postupu pri uplatňovaní finančnej náhrady za sanáciu environmentálnej záťaže. Podľa ods. 1 § 9a „Ak štát uskutoční z verejných prostriedkov sanáciu environmentálnej záťaže, ktorá sa nachádza na nehnuteľnosti, ktorej vlastníkom alebo správcom nie je štát (ďalej len „sanovaná nehnuteľnosť“), je povinný požadovať **od vlastníka sanovanej nehnuteľnosti náhradu finančných prostriedkov vynaložených na vykonanie sanácie environmentálnej záťaže** (ďalej len „finančná náhrada“); za sanovanú nehnuteľnosť sa nepovažuje nehnuteľnosť, ktorá je súčasťou kontaminačného mraku súvisiaceho s environmentálnou záťažou, ak nebola zahrnutá do projektu sanácie environmentálnej záťaže. Vlastník sanovanej nehnuteľnosti je na základe výzvy podľa odseku 5 povinný uhradiť sumu zodpovedajúcu finančnej náhrade za sanovanú nehnuteľnosť alebo v lehote podľa odseku 5 uzavrieť záložnú zmluvu.“

ZMENY PRÁVNÝCH PREDPISOV – POKR.

- Novela zákona je vypracovaná s nedostatočnou presnosťou, bez pochopenia princípu „znečisťovateľ platí“ a pochopenia kontextu určovania povinnej osoby v pôvodnom znení zákona.
- **Výlučne v prípadoch, že žiadnu povinnú osobu nemožno určiť, t.j. všetky potenciálne zodpovedné osoby sa vyvinia, vykoná opatrenia na odstránenie environmentálnej záťaže štát zastúpený príslušným ministerstvom.**
- Novela zákona však vracia prostredníctvom nových ustanovení § 9a a 9b späť do hry vlastníkov nehnuteľností, ktorí sa už vyvinili a okresný úrad v sídle kraja o tom vydal právoplatné rozhodnutie. Takýto prístup možno považovať za nesystémový krok ignorujúci právoplatné rozhodnutia správnych orgánov a platné uznesenia vlády SR.
- Novela teda spochybňuje doterajšie konania o určení povinnej osoby za environmentálnu záťaž a mení princíp „znečisťovateľ platí“ na princíp „(nevinný) vlastník platí“.

PROBLÉMY SO VSTUPMI NA POZEMKY

- Pri realizácii geologických prác sa spravidla aplikujú ustanovenia § 29 geologického zákona.
- V súlade s nimi sú zhotoviteľ geologických prác a ním poverené osoby oprávnení na účel vykonávania geologických prác **vo verejnom záujme** vstupovať na cudzie nehnuteľnosti, zriaďovať na nich pracoviská, prístupovú cestu a prívod vody a energie, vykonávať nevyhnutné úpravy pôdy a odstraňovať porasty.
- Nakoľko vlastnícke práva sú chránené Ústavou Slovenskej republiky, možno tieto činnosti vykonávať len v nevyhnutnom rozsahu, na nevyhnutne potrebný čas a za primeranú náhradu.
- Zhotoviteľ geologických prác je povinný dohodnúť s vlastníkom nehnuteľnosti rozsah, spôsob vykonávania a dobu trvania geologických prác a oznámiť vlastníčkovi nehnuteľnosti začatie vykonávania geologických prác písomne najmenej 15 dní vopred.
- Problém nastáva, ak vlastník nehnuteľnosti nesúhlasí s rozsahom, spôsobom a s dobou trvania výkonu geologických prác a nedôjde o tom k dohode. V takom prípade rozhodne na návrh zhotoviteľa geologických prác Ministerstvo životného prostredia SR.

VYVLASTNENIE VO VEREJNOM ZÁUJME

Ak je objednávateľ geologických prác pri sanácii environmentálnej záťaže stavebníkom a tento stavebník v stavebnom konaní alebo v územnom konaní spojenom so stavebným konaním nie je vlastníkom nehnuteľnosti, alebo nemá k tejto nehnuteľnosti iné právo, k žiadosti o vydanie stavebného povolenia stavebník priloží podaný návrh na začatie vyvlastňovacieho konania. Podľa ustanovení § 32 a geologického zákona možno totiž pre sanáciu environmentálnej záťaže vo verejnom záujme:

- a) odňať vlastnícke právo k nehnuteľnosti,
- b) **obmedziť vlastnícke právo k nehnuteľnosti,**
- c) zriadiť, obmedziť alebo zrušiť právo zodpovedajúce vecnému bremenu k nehnuteľnosti,
- d) obmedziť alebo zrušiť právo tretej osoby k nehnuteľnosti,
- e) vydať rozhodnutie o predbežnej držbe k nehnuteľnosti, ktorá má byť predmetom vyvlastnenia.

LIMITOVANÁ OPRÁVNENOSŤ LOKALÍT

Jednou vážnych prekážok, ktoré limitujú využívanie európskych zdrojov, je „zúženie“ špecifického cieľa OP KŽP - 1.4.2 „Zabezpečenie sanácie environmentálnych zát'azí v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou)“ len také environmentálne zát'aže, ktoré:

- sa nachádzajú v mestskom prostredí, alebo
- ide o opustené priemyselné lokality, alebo
- ide o lokality ktoré prechádzajú zmenou, t.j. územia, ktorých využitie sa mení z bývalého vojenského na nevojenské.

Q: Čo s neoprávnenými lokalitami?

ŠTÁTNA POMOC

- Príslušné ministerstvá vo vzťahu **k podnikom**, ako vlastníkom pozemkov, zabezpečujú realizáciu sanačných prác v súlade s pravidlami štátnej pomoci stanovenými predovšetkým nariadením Komisie (EÚ) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní EÚ a zároveň s účinnosťou od 18.12.2017 v súlade so **Schérou štátnej pomoci na sanáciu environmentálnych záťaží v prípadoch, kedy zodpovednosť za sanáciu prechádza na štát**.
- Podľa uvedených pravidiel sa **za podnik považuje** v zmysle čl. 107 Zmluvy o fungovaní EÚ akýkoľvek subjekt, ktorý vykonáva hospodársku (nielen podnikateľskú) činnosť, je účastníkom hospodárskej súťaže (umiestňuje tovary alebo služby na trh) bez ohľadu na jeho právnu formu a spôsob financovania.
- **Za podnik sa nepovažujú fyzické osoby**, ktoré nie sú oprávnené na podnikanie, za podnik sa nepovažujú ani orgány štátnej správy a **subjekty územnej samosprávy** ani subjekty vykonávajúce úlohy podľa osobitného právneho predpisu, ak nimi vlastnené pozemky, na ktorých prebiehajú sanačné práce, sú využívané výlučne na plnenie im prislúchajúcich úloh, a teda nie sú využívané na hospodársku činnosť.

ŠTÁTNA POMOC – POKR.

Podľa Schémy štátnej pomoci príslušné ministerstvo:

- identifikuje lokality (pozemky) určené na sanáciu, ktoré sú vo vlastníctve podnikov ako potenciálnych príjemcov pomoci.
- zabezpečí vypracovanie znaleckých posudkov (v súlade s ustanoveniami zákona o verejnom obstarávaní) na určenie aktuálnej a budúcej (po realizácii sanačných prác) všeobecnej hodnoty pozemku.
- V Žiadosti o nenávratný finančný príspevok predstavuje tzv. „**zvýšená hodnota nehnuteľnosti**“, t.j. rozdiel v cene pozemku pred sanáciou a po sanácii, **neoprávnený výdavok**, ktorý je nevyhnutné uvádzať v rozpočte projektu.

Skutočný problém nastáva v prípade nevysporiadaných pozemkov a takých environmentálnych záťaží, ktoré sa nachádzajú na desiatkach až stovkách parciel s veľkým počtom vlastníkov.

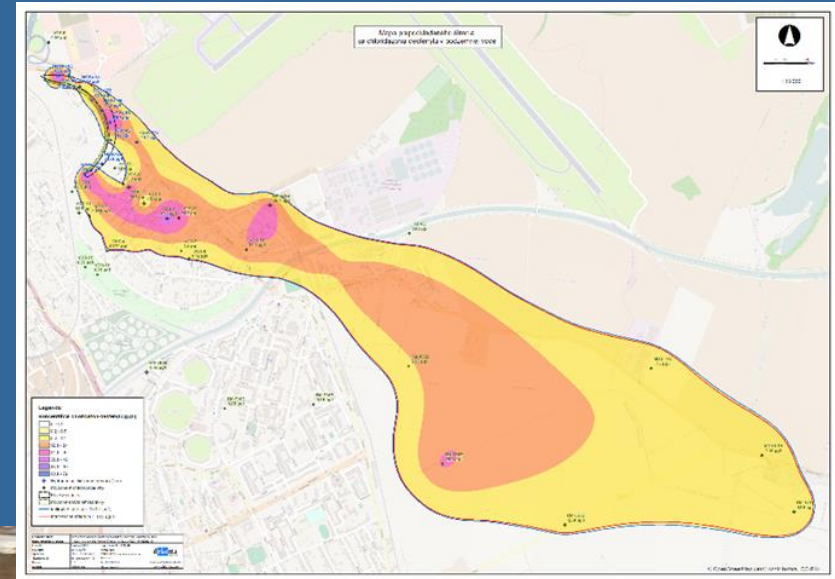
VEREJNÉ OBSTARÁVANIE

- Uchádzači spravidla neskoro začínajú s prípravou ponuky a potom sa snažia „zákonným“ spôsobom predlžovať lehoty na predkladanie ponúk.
- Často je účelovo využívaný inštitút vysvetľovania súťažných podkladov, príp. žiadosť o nápravu. Vďaka tomu môže byť lehota na predkladanie ponúk predĺžená z 35 dní aj na trojnásobok.
- Problémom sú niekedy aj zahraniční uchádzači vo verejnom obstarávaní, ktorí nepoznajú slovenské právne predpisy, nedisponujú príslušnými oprávneniami a odborne spôsobilými osobami na výkon geologických prác a pod.
- Často nemajú na Slovensku zriadenú organizačnú zložku a verejný obstarávateľ má problém s nimi podpísať zmluvu, ak sa aj stanú úspešným uchádzačom.
- Zdôrazniť treba, že sanácia environmentálnej záťaže je na Slovensku regulovaná slovenskými právnymi predpismi a nie predpismi zahraničného uchádzača.

ĎALŠIE PREKÁŽKY RIEŠENIA EZ

- Nepochopiteľné zrušenie viacerých významných projektov, napr. sanácie Vrakunskej skládky alebo gudrónových depónií v Predajnej a iných.
- Napr. v prípade Vrakunskej skládky boli v rámci prípravy projektu realizované:
 - Podrobný geologický prieskum
 - Ukončené konanie o určení povinnej osoby za EZ
 - Schválený projekt sanácie
 - Ukončené verejné obstarávanie na sanáciu aj na OGD
 - Ukončený proces EIA
 - Ukončené územné konanie
 - Vydané stavebné povolenie
 - Vypracované znalecké posudky
 - Ukončené vyvlastňovacie konania

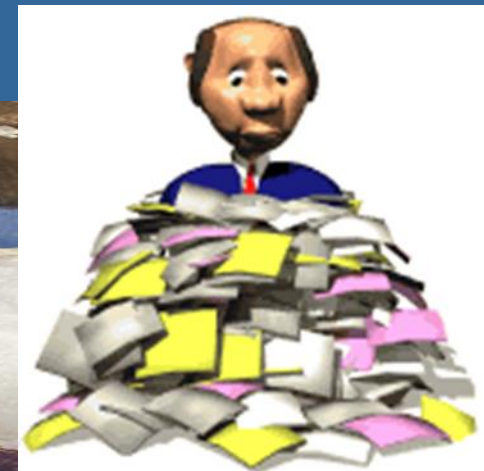

ZRUŠENÉ PROJEKTY

PREKÁŽKY PRE NOVÉ PROGRAMOVÉ OBDOBIE NA ROKY 2021 – 2027

- Prekážkami sú hlavne:
 - stagnácia prípravy nových projektov sanácie
 - zmena prístupu ministerstva k riešeniu problematiky (bez súkromných geologických spoločností)
 - absencia podnetov na určovanie povinných osôb
 - nedostatočné personálne kapacity OÚ – odborov starostlivosti o ŽP
 - nedostatočné personálne kapacity pre prípravu a implementáciu projektov na ministerstvách

POZITÍVNE SPRÁVY

- MŽP SR v rokoch 2013-2022 zabezpečilo podrobný geologický prieskum na **241 lokalitách** s environmentálnou záťažou
- MŽP SR a MO SR zabezpečilo z OP ŽP sanáciu na **19 lokalitách**
- V súčasnosti prebieha v rámci OP KŽP sanácia na **33 lokalitách** (MŽP SR, MO SR, MH SR), projekty budú ukončené do konca roka 2023, (ďalších 18 projektov bolo bohužiaľ zrušených)
- MŽP SR prostredníctvom Štátneho geologického ústavu D. Štúra v rokoch 2012-2015 zabezpečilo vybudovanie monitorovacích systémov a **monitoring na cca 300 lokalitách**
- Viac ako 30 lokalít bolo sanovaných zo súkromných zdrojov
- Pripravuje sa 3. Štátny program sanácie environmentálnych záťaží (2022 – 2027)

ĎAKUJEM ZA POZORNOST

vlasta0811@gmail.com

